

Z działalności BFG

Marek Jarzębski, Hubert Zarachowicz

POMOC BANKOWEGO FUNDUSZU GWARANCYJNEGO ZE ŚRODKÓW FUNDUSZU RESTRUKTURYZACJI BANKÓW SPÓŁDZIELCZYCH

Ustawa z dnia 7 grudnia 2000 r. o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających (Dz.U. Nr 119, poz. 1252) oddała do dyspozycji Bankowego funduszu Gwarancyjnego środki pochodzące ze zlikwidowanego Funduszu Rozwoju Banków Spółdzielczych oraz z tytułu wykupu obligacji restrukturyzacyjnych serii „D” nieprzekazanych przez BGŻ SA na rzecz zrzeszonych banków regionalnych, a także z obligacji przekazanych tym bankom, które nie zostały wykorzystane zgodnie z ich przeznaczeniem. Ze środków tych powstał w BFG fundusz restrukturyzacji banków spółdzielczych umożliwiający udzielanie pomocy finansowej przeznaczonej na inwestycje związane z procesami łączeniowymi banków spółdzielczych oraz na nabywanie akcji banków zrzeszających.

Na podstawie delegacji ustawowej Rada Bankowego Funduszu Gwarancyjnego podjęła w dniu 8 maja 2001 r. Uchwałę nr 15/2001 w sprawie określenia form, trybu i szczegółowych warunków udzielania zwrotnej pomocy finansowej bankom spółdzielczym z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych. Stworzone zostały tym samym podstawy prawne do rozpoczęcia udzielania takiej pomocy. Zgodnie z zapisami ustawowymi oraz regulacjami uchwały Rady Funduszu pomoc mogła być udzielana bankom spółdzielczym, których sytuacja finansowa pozwalała na uznanie przez Fundusz braku zagrożenia spłaty, z przeznaczeniem na:

- 1) wsparcie procesów łączeniowych, z uwzględnieniem banków, które dokonały połączenia w okresie 3 lat przed dniem wejścia w życie ustawy, w tym:
  - a) unifikację programów i sprzętu informatycznego,

Bezpieczny Bank

- b) ujednoczenie technologii bankowej,
  - c) ujednoczenie procedur finansowo-księgowych,
  - d) unifikację oferty produktów i usług bankowych,
- 2) nabycie akcji banku zrzeszającego w okresie 3 lat od dnia wejścia w życie ustawy, tj. do dnia 28 stycznia 2004 r.

Warunki udzielanej pomocy były jednakowe zarówno w przypadku pożyczek na wsparcie procesów łączeniowych, jak i na nabycie akcji banku zrzeszającego i obejmowały:

- ❖ oprocentowanie pożyczki – 0,1 stopy redyskontowej weksli określonej przez Radę Polityki Pieniężnej,
- ❖ prowizję – 0,1% kwoty pożyczki,
- ❖ okres korzystania z pożyczki – nie dłuższy niż 3 lata,
- ❖ wypłatę – jednorazową lub w transzach,
- ❖ spłatę odsetek – w okresach kwartalnych,
- ❖ spłatę kapitału pożyczki – w okresach półrocznych.

Ponadto bank zobowiązany był do ustanowienia odpowiedniego zabezpieczenia spłaty w formie przewidzianej w Kodeksie cywilnym lub w innych ustawach.

Istotnym warunkiem mającym wpływ na poziom zainteresowania banków pomocą finansową z funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych (frbs) był wprowadzony ustawą zakaz wypłaty dywidendy w okresie korzystania z pomocy i obowiązek przeznaczania całości nadwyżki bilansowej na zwiększenie funduszy własnych banku.

Z uwagi na duże zainteresowanie banków tą formą pomocy oraz brak możliwości jednoznacznego oszacowania wielkości zapotrzebowania na środki frbs, które zgodnie ze wstępnymi deklaracjami wynosiło 188.300,00 tys. zł, Rada BFG wprowadziła ograniczenia dotyczące terminu składania wniosków o pomoc. Ustalono, że kompletne wnioski banków przyjmowane będą do dnia 31 sierpnia 2001 r. w celu oszacowania łącznego zapotrzebowania na pomoc finansową dla uprawnionych banków. W razie stwierdzenia, że zapotrzebowanie to przekraczałoby środki frbs, kwoty pomocy przyznane poszczególnym bankom mogłyby zostać proporcjonalnie zmniejszone. Mechanizm powyższy miał znaczenie tylko teoretyczne, bowiem w związku z niższym zapotrzebowaniem banków na pomoc nie doszło do redukcji przyznanych kwot pożyczek.

Realizując postulaty banków spółdzielczych dotyczące uproszczenia procedury ubiegania się o pomoc Rada BFG, na wniosek Zarządu, dokonała w dniu 21 lutego 2002 r. nowelizacji Uchwały nr 15/2001, w ramach której zrezygnowano z obowiązku przesyłania przez banki, wraz z wnioskiem, sprawozdawczości finansowej oraz odstąpiono od pomniejszania kwoty udzielonej pomocy przeznaczonej na pokrycie kosztów łączenia się banków o dochody uzyskane przez bank z wcześniejszej pomocy zewnętrznej. Zrezygnowano

---

Z działalności BFG

---

przy tym z ograniczeń czasowych w przyjmowaniu wniosków, przyjmując zasadę ich rozpatrywania w kolejności wpływu z uwzględnieniem stanu środków funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych. Odejście od uwzględniania dochodów uzyskanych z pomocy Narodowego Banku Polskiego oraz Bankowego Funduszu Gwarancyjnego zaowocowało zwiększeniem kwot pomocy, o odliczone wcześniej dochody, dla 9 banków spółdzielczych na łączną kwotę 2.620 tys. zł.

Mając na uwadze upływający w dniu 28 stycznia 2004 r. ostateczny termin nabycia akcji banku zrzeszającego uprawniający do skorzystania z pomocy finansowej na ten cel, sytuację ekonomiczno-finansową banków zrzeszających, a w szczególności Banku Polskiej Spółdzielczości SA oraz w celu włączenia banków spółdzielczych do aktywnego uczestnictwa w procesach zmierzających do wzmocnienia kapitałowego banków zrzeszających, Rada BFG w dniu 11 czerwca 2003 r., na wniosek Zarządu, wprowadziła korzystniejsze zasady udzielania pomocy finansowej na zakup akcji tych banków. Oprocentowanie pożyczek obniżono do poziomu 0,05 stopy redyskontowej weksli określanej przez Radę Polityki Pieniężnej, wydłużono do 5 lat okres korzystania z pomocy oraz wprowadzono możliwość skorzystania z 2-letniej karencji w spłacie kapitału. Do dnia 31 grudnia 2003 r. wypłacono 14 pożyczek na kwotę 2.742,80 tys. zł.

Zdobyte doświadczenia w zakresie wspierania banków spółdzielczych realizujących procesy łączeniowe oraz ulegająca zmianom sytuacja na rynku finansowym, skutkująca zmniejszaniem się efektów uzyskiwanych przez banki z tytułu otrzymanych pożyczek, zaowocowały podjęciem działań zmierzających do uatrakcyjnienia warunków udzielania pomocy. Istotne propozycje w tym zakresie zostały określone przez zainteresowane środowisko i zaprezentowane na XIII Walnym Zgromadzeniu Członków Krajowego Związku Banków Spółdzielczych w dniu 11 września 2003 r., a także na spotkaniu przedstawicieli banków z Radą BFG, które odbyło się w dniu 6 listopada 2003 r.

Uwzględniając zgłoszone propozycje oraz wyniki symulacji skutków wprowadzenia postulowanych zmian Rada Bankowego Funduszu Gwarancyjnego, na wniosek Zarządu, zdecydowała się w dniu 18 grudnia 2003 r. na dalsze zmiany warunków udzielania pomocy finansowej poprzez wydłużenie maksymalnego okresu korzystania z pożyczek ze środków funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych do 5 lat i wprowadzenie możliwości zastosowania karencji w spłacie kapitału pożyczki maksymalnie do 2 lat. Postanowiono także odstąpić od konieczności opracowywania prognozy finansowej na pierwszy rok pomocy Funduszu w ujęciu kwartalnym. Prognoza na cały okres pomocy powinna zostać sporządzona w układzie rocznym. Wcześniej Zarząd Funduszu zwolnił banki korzystające z pomocy z obowiązku nadsyłania sprawozdań z realizacji złożonych prognoz finansowych oraz przesyłania sprawozdawczości kierowanej do Narodowego Banku Polskiego będącej w posiadaniu Funduszu.

Bezpieczny Bank

Ponadto w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 27 czerwca 2003 r. o zmianie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz ustawy o Narodowym Banku Polskim (Dz.U. Nr 137, poz. 1303) złagodzone zapisy dotyczące obowiązkowego przekazywania nadwyżki bilansowej na zwiększenie funduszy własnych banku. Aktualnie bank zobowiązany jest do przeznaczania nie mniej niż 80% nadwyżki bilansowej na zwiększenie funduszu zasobowego lub rezerwowego. Zmieniony został również zapis dotyczący wymogów zabezpieczenia wierzytelności Funduszu. Zrezygnowano z konieczności ustanawiania zabezpieczenia w formie przewidzianej w Kodeksie cywilnym lub innych ustawach na rzecz bardziej ogólnego zapisu „bank spółdzielczy ustanowi odpowiednie zabezpieczenie wierzytelności Bankowego Funduszu Gwarancyjnego”. Zapisy te zostały przeniesione do Uchwały Nr 15/2001 Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego.

Nowelizacja przepisów ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających oraz Uchwały Rady Bankowego Funduszu Gwarancyjnego powinny przyczynić się do zwiększenia zainteresowania banków korzystaniem ze środków funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych, a także pozwoli zwiększyć efektywność udzielanej bankom pomocy. Szczegółowe warunki udzielania pomocy z frbs obejmują:

- ❖ oprocentowanie pożyczki:
  - 0,1 stopy redyskontowej weksli określonej przez Radę Polityki Pieniężnej (pożyczki na wsparcie procesów łączeniowych);
  - 0,05 stopy redyskontowej weksli określonej przez Radę Polityki Pieniężnej (pożyczki na nabycie akcji banku zrzeszającego w okresie 3 lat od wejścia w życie ustawy o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających),
- ❖ prowizję – 0,1% kwoty pożyczki,
- ❖ okres korzystania z pożyczki – nie dłuższy niż 5 lat,
- ❖ wypłatę – jednorazowa lub w transzach
- ❖ spłatę odsetek – w okresach kwartalnych,
- ❖ spłatę kapitału pożyczki – w okresach półrocznych;
  - Zarząd BFG może zastosować karencję w spłacie kapitału, karencja nie może być dłuższa niż 2 lata.

Należy jednak pamiętać, że wprowadzenie atrakcyjniejszych warunków udzielania pomocy finansowej i idący w ślad za tym wzrost zainteresowania banków, skutkować może powstaniem niedoboru środków frbs. Jednakże, większość przedstawicieli banków spółdzielczych opowiedziała się za wspomaganiami przez BFG procesów konsolidacyjnych i zwiększeniem efektywności pomocy, nawet za cenę konieczności oczekiwania na wypłatę pożyczki w przypadku niedoboru środków funduszu restrukturyzacji banków spółdzielczych.